

»BJELOVARCI« NA ŠODERICI

"BJELOVAR" VACATIONERS ON LAKE ŠODERICA

Željko KARAUULA

historik2000@gmail.com

ALCA d.d. Bjelovar

Banovine hrvatske 26b

43000 Bjelovar

Primljeno / Received: 10. 5. 2016.

Prihvaćeno / Accepted: 7. 6. 2016.

Pregledni rad

Review

UDK / UDC 379.836(497.5-285Šoderica)“19”

316.728(497.5Bjelovar)“1950/1960”

SAŽETAK

Autor u radu na temelju literature, novina i sjećanja prvih Bjelovarčana na Šoderici, koji su tamo počeli graditi svoje vikendice, donosi podatke o počecima turizma na jezeru Šoderice krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina 20. stoljeća. Rad pokazuje da su upravo Bjelovarčani, kojima je jezero Šoderica bilo dovoljno daleko da na njemu provedu vikend, ali opet nedovoljno blizu za duži boravak na njemu, inicirali i proveli prvu gradnju vikendica na Šoderici, te time potakli turistički zamah ovoga mjesta.

Ključne riječi: Šoderica, Bjelovarčani, vikendice, godišnji odmor

Key words: Šoderica, Bjelovar people, cottages, vacation

1. UVOD

Otkud »Bjelovarci« na Šoderici? Netko bi mogao reći, pa nisu oni tako daleko (samo 50 km), ali postavlja se pitanje zašto baš Bjelovarčani prvi grade vikendice na Šoderici početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća, a ne domicilni stanovnici. Da bi odgovorili na to pitanje moramo se vratiti nešto unazad. Istraživanje povijesti svakodnevice bivše jugoslavenske države u novije vrijeme pripada jednoj od popularnijih tema povjesničara, a sve je veći i interes novih generacija za sve slojeve života u bivšoj državi.¹ Prihvaćanje suvremenih oblika provođenja slobodnog vremena i kulture putovanja postalo je u socijalističkoj Jugoslaviji šezdesetih godina dijelom znatno širih modernizacijskih procesa, ali i prečica prema višem životom standardu i dojmu blagostanja. Vrlo razvijen oblik poticanja na uključivanje u nove prakse svakodnevnice bio je sustav socijalnog turizma koji se temeljio na subvencioniranim cijenama i radničkim odmaralištima. Sve je to posljedica uvođenja plaćenog godišnjeg odmora nakon Drugog svjetskog rata, što dovodi do demokratizacije putovanja i prijenosa turizma u područja masovne kulture. Vrijeme je to procvata domaćega turizma koji potiče mnoge pozitivne trendove – naviku domaćih gostiju da odlaze na odmor izvan mjesta stanovanja, ubrzavanje obnove infrastrukture, a to su sve su to bile naznake formiranja potrošačkog društva u socijalizmu i »pronađenom blagostanju«. Naravno, sve je to imalo veze s tadašnjim gospodarskim i civilizacijskim razvojem jugoslavenske socijalističke zajednice. Naime, godine 1950. uvedeno je u Jugoslaviji radničko samoupravljanje, a prekid sa Staljinom i Istočnim blokom ojačao je veze s Zapadom i kapitalističkim svijetom. Teška industrija prestaje da bude prioritet jugoslavenskog socijalističkog sistema, te se značajno razvija laka industrija i proizvodnja robe široke potrošnje. Jugoslavenska verzija socijalizma, potpomognuta zapadnom financijskom pomoći, u razdoblju od 1953. do 1963. postigla je prosječni godišnji rast proizvodnje od 9.5 posto,

¹ Vidi samo djela Centra za istraživanje socijalizma u Puli: Igor, DUDA, *U potrazi za blagostanjem. O povijesti dokolice i potrošačkog društva u Hrvatskoj 1950-ih i 1960-ih*, Srednja Europa, Zagreb, 2005., Igor, DUDA, *Danas kada postajem pionir: Djetinjstvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma*, Srednja Europa, Pula, 2015.

a osobne potrošnje 10.0 posto. Tadašnji gospodarski rast bio je među najvećima u svijetu.² Privredna reforma 1965. smanjila je ulogu države u privredi i uvela tkz. tržišni socijalizam. S rastom industrije jugoslavenske vlasti su postale svjesne da moraju stanovništvu omogućiti i bolje životne uvjete. Kao dio poboljšanja javljaju se trgovačke mreže i potrošačka kultura: »jer radnik koji je radio i zaradio, izvan radnog vremena će kao potrošač kupujući proizvode i usluge činiti sebe sretnijim i zadovoljnijim (...).«³ Jugoslavensko (hrvatsko) društvo sve je više potrošački orijentirano.⁴ Stvorena je s vremenom »kultura vikenda« i masovna izgradnja radničkih odmarališta na Jadranskom moru. Uskoro je u skladu s »pronađenim blagostanjem« počela i izgradnja pojedinačnih vikendica. Taj duh vremena zahvatio je krajem pedesetih i početkom šezdesetih i koprivničku Podravinu, odnosno jezero Šodericu.

2. ŠODERICA PRIJE ŠODERICE

Jezero Šoderica nastaje iskopavanjem šljunka rijeke Drave kao građevnog materijala u drugoj polovici 19. stoljeća. Organiziranje i eksploatacija šljunka započinje kod Botova 1869. godine zbog izgradnje željezničke pruge Zakany-Koprivnica-Zagreb. Koncesiju za vađenje šljuka dobio je veleposjednik u Podravini grof Ferdinand Inkey⁵ iz Rasinje, čiji se posjed prostirao sve do Drave. Šljunak se tada vadio ručno, a do buduće trase pruge se prevezio zaprežnim kolima.⁶ Nešto kasnije izgrađen je odvojak željeznice do samog jezera. Upravo je izgradnja željeznice pogodovala daljnjoj eksploataciji jer je sada ona postala glavni prijevoznik dravskog šljunka i na udaljenija gradilišta. Grof Inkey je krajem 19. i početkom 20. stoljeća svoju koncesiju za iskapanje šljunka davao u zakup. Tako 1907. godine koncesiju dobiva poduzetnik Ivan Grotofil koji, prema Feletaru, šljunkom i pijeskom opskrbljuje sve šire tržište sjeverne Hrvatske i južne Ugarske. Grotofil nije uspio mehanizirati proizvodnju te se ona i dalje izvodila ručno. Prava prekretnica se dogodila 1912. kada je dio koncesije dobila budimpeštanska tvrtka Hinko Freund i sinovi d.d. koja na to područje dovodi prvi parni bager.⁷ S tim tada suvremenim strojem šljunak se vadio i iz dubine veće od deset metara, te nizom godina kopanja nastaje jezero Šoderica. Već ovdje se, uvjetno rečeno, dakle na Šoderici 1913. godine, pojavljuju Bjelovarčani posredstvom tvrtke »Pitomačko-črešnjevački ugljenici d.d.« sa sjedištem u Bjelovaru kojoj je jedan od vlasnika bio Salomon Freund iz budimpeštanske tvrtke Hinko Freund i sinovi.⁸ Prema Petriću, poslije Prvog svjetskog rata poslove eksploatacije šljunka preuzeli su Dragutin i Slavko Singer iz Zagreba, da bi ih 1939. do 1945. obavljao ing. Jaromir Dupski. Nakon Drugog svjetskog rata posao oko šljunka preuzimaju Državne željeznice, a zatim Ministarstvo građevinarstva Hrvatske i ostale državne tvrtke. Godine 1949. osni-

² Dušan, BILANDŽIĆ, *Hrvatska moderna povijest*, Golden marketing, Zagreb, 1999., 386.-387.

³ DUDA, 2005., n. dj., 47.

⁴ Potrebno je reći da jugoslavensko masovno potrošačko društvo ipak nije bilo kao u zapadnim razmjerima, čemu su svjedočili mnogi hrvatski kupci u Trstu i sličnim mjestima »gdje su ulazili u mentalni prostor između superiornosti i inferiornosti«. DUDA, 2005., n. dj., 145.

⁵ Ferdinand Inkéy (Rasinja, 1829. - 1890. Školovao se u Beču (Therasianum), studirao pravo, a u vojnoj službi je postigao čin husarskog natporučnika. Nakon 1849. preuzima upravljanje obiteljskim posjedima, rasijskim vlastelinstvom i posjedima u županijama Tolna i Zela. God. 1860. u Rasinji utemeljuje ciglanu, a 1875. stječe posjed Kuzminec. Godine 1870. utemeljuje konzorcij za gradnju vincinalne željeznice od Koprivnice do Novog Marofa. U Saboru od 1872.-73. i 1881.-87. zastupa kotar Koprivnica. Godine 1875. podijeljeno mu je hrvatsko-ugarsko barunstvo. Bio je kandidat za hrvatskog bana 1883. godine. God. 1883-85. daje izgraditi novi dvorac u rasinji u koji se obitelj preselila 1885. Bio je jedan od utemeljitelja Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva. Umro u Voloskom i pokopan na obiteljskom groblju u Rasinji uz crkvu Našašća Sv. Križa. Inkéy (Inkéy de Pallin), *Hrvatski biografski leksikon*, 6., Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2005., 48.-49.

⁶ Hrvoje, PETRIĆ, Šoderica – Podravska revijera, *Hrvatski zemljopis*, br. 2., rujan 1994., 11.-12.

⁷ Dragutin, FELETAR, *Podravina*, Muzej grada Koprivnice, Koprivnica, 1988., 184.-185. Ovdje vidi i razvoj industrije i gospodarstva Koprivnice. Također konzultirati: Mira, KOLAR, DIMITRIJEVIĆ, Nastajanje, razvoj i propast industrije u Podravini do 1945., *Podravina*, br. 21., 2012., 17.-25.

⁸ *Statističko izvješće Trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu*, Nakladom Trgovačko-obrtničke komore, Zagreb, 1891., 485.

va se Šljunkara Botovo koja preuzima proizvodnju na Šoderici.⁹ Dakle, Šoderica je nastajala desetljećima prije nego je postala kupalište, »najprije bez ikakvih objekata oko njega, zatim izgrađenih baraka ugostiteljske namjene na istočnom dijelu, potom čišćenjem zapadne obale članova Sindikata poslije Drugog svjetskog rata i osvajanjem obale vikendicama većeg broja Bjelovarčana nego građana Koprivnice.«¹⁰ Između dva rata Šoderica je postala omiljeno izletišta, a organizirani su i izbori za Mis Šoderice. Taj razvoj je prekinuo Drugi svjetski rat.

3. "BJELOVARCI" NA ŠODERICI

Moja priča o »Bjelovarcima« na Šoderici,¹¹ sakupljena uglavnom svjedočanstvima još živih ljudi, odvija se dakle krajem 50-ih i početkom 60-ih godina prošlog stoljeća s počecima kontinentalnog »vikendačkog« turizma na ovom području sjeverne Hrvatske. Osim toga listajući bjelovarske novine između dva rata, a i poslije, može se naći da su neki Bjelovarčani išli na izlet na Šodericu i između dva rata, pri čemu se dobrim dijelom radilo o ribičima koji su išli na Dravu biciklima iz Bjelovara, te tako »otkrili« Šodericu.¹² Zanimljivo da »bjelovarska elita« između dva rata (1918.-1941), iako je znala za »otkrice« Šoderice, nije uopće išla tamo, već je i dalje preferirala domaća i inozemna kupališta i lječilišta.¹³

Poslije Drugog svjetskog rata prvi putnici iz Bjelovara prema »Podravskom moru« dolazili su uglavnom motociklom, sredinom 50-ih godina, tek rijetki automobilima. Prema sjećanju jednog od prvih »Bjelovaraca« na Šoderici Veljka Vrhovnika, tada desetogodišnjaka: »Bio je ljetni raspust i jednog lijepog jutra negdje 1956. ili 1957. tata me je obradovao rekavši mi da idemo na kupanje i posjet njegovim prijateljima na »Podravsko more«. Nisam imao pojma da Podravina ima more i naravno da sam jedva čekao da ga vidim. Slijedeće jutro sjeli smo na motocikl (u to vrijeme rijetki su imali motocikl, a još rjeđe automobil) i nakon nekih dva sata putovanja po prašnjavom i makadamu i kroz kukuruze ugledao sam »more«. Ogromna plava površina djelovala je zaista očaravajuće. Obala obraštena u trsku višu od čovjeka, a na jednom mjestu raskrčenom od trske, tik uz obalu, ugledao sam nekoliko šatora sa logorskom vatrom u sredini.«¹⁴ Poznati bjelovarski književnik Goran Tribuson kao desetogodišnjak (rođen 1948.) uvijek je žalio što njegovi roditelji nisu željeli da idu na Šodericu te je bio: »osuđen na gradski bazen ili rijeku Bjelovarsku ili Bjelovacku. Činjenica je da se pedesetak kilometara od grada, u blizini Koprivnice, već tada nalazila prekrasna jezerska šljunčara, poznata kao Šoderica, ali je odlazak na nju, za desetogodišnjaka, predstavljao pravi transportno-financijski problem.«¹⁵ Krajem 50-ih godina bjelovarska poduzeća organizirala su jednodnevne ili dvodnevne izlete na Šodericu, pri čemu se išlo, obično u ljetnim mjesecima, na otvorenim kamionima ukrašenim zelenilom i cvijećem uz pjesmu i ples u skladu sa tadašnjom vladajućom ideologijom.¹⁶ Brzo se s kolektivnih sindikalnih izleta mahom prešlo na većinom komercijalizirane privatne obiteljske oblike izleta i rasonode prema Šoderici. Prema Vrhovnikovom svjedočanstvu tada su se, krajem pedesetih, postepeno na Šoderici formirala »dva logora«, jedan u kojem su bili roditelji sa djecom, a »pedesetak metara dalje« u drugom su trenirali bjelovarski rukometaši ORK »Partizan«, već tada prvaci Jugoslavije u rukometu. Uglavnom, povod za dolazak na Šodericu bilo je druženje, kupanje, hvatanje ribe, dok su malo stariji tinejdžeri stalno oblijetali logor

⁹ PETRIĆ, n. dj., 12.

¹⁰ Suprostavljanje nerazumljivim postupcima, *Glas Podravine*, br. 43., 25. X. 2001., 11.

¹¹ O jezeru Šoderica, biološko-ekološkom svijetu jezera te razvoju turističko-industrijskog kompleksa vidi u: Radovan, KRANJČEV, Šoderica kao turističko-industrijski kompleks koprivničke Podravine, *Podravski zbornik*, god. 18., 1992., 253.-270.

¹² Šoderica – turistički objekt, *Glas Podravine*, br. 10., 23. VI. 1956., 1., Šoderica – izletišta, ljetovalište, rekreacioni objekat, *Bjelovarski list*, br. 29., 15. VII. 1965., 5.

¹³ Mira, KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, čimbenici razvoja zdravstvenog i kulturnog turizma u Bjelovaru do 1941. godine, *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, br. 6., 2012., 103.-126.

¹⁴ Svjedočenje Veljka Vrhovnika (2015).

¹⁵ Goran, TRIBUSON, *Trava i korov*, Mozaik, Zagreb, 2000., 54.

¹⁶ Svjedočenje Tanje Karaule (2015).

bjelovarskih rukometaša. Ribe koje su uhvaćene odmah su se isti dan jele. Prema istom svjedoku: »Naravno da nije bilo struje pa tako ni frižidera u kojima bi hrana čuvala. Nije bilo ni plinskih kuhala pa se kuhalo na logorskoj vatri, a nešto sitnije npr. kava na benzinskom kuhu, dok se hrana čuvala u jamama iskopanim uz šator u kojima je ipak bila nešto niža temperatura. Jedan baterijski radioprijemnik bio je jedina veza sa svijetom.«¹⁷

Kako je došlo do gradnje prvih vikendica »Bjelovaraca«. Jednostavno tako što je postojala želja da se na Šoderici provede što duže vrijeme, da se izbjegne non-stop putovanje iz Bjelovara za Šodericu, a i čari »Podravskog mora« bile su nezaobilazne. Kako je rekao u intervju 1965. za »Bjelovarski list« jedan od prvih graditelja A. Halauš: »Sada ljudi ne dolaze samo na vikend, ostaju i na ljetovanju, provode godišnji odmor.« Ankica Periša, službenica Komunalne banke Bjelovar ovako tumači svoje ljetovanje: »Jeftino je, ugodno i praktično. (...) Ne moram ići na daleko i neugodno putovanje i gurati se po pretrpanim ljetovalištima.« Goran Šafarek u svojoj foto-monografiji »Šoderica – podravsko more« konstatira da su upravo dražima Šoderice među prvima podlegli Bjelovarci pa su oni danas vlasnici mnogih objekata.«¹⁸ Od kasnih 50-ih godina jezero Šoderica sve više dobiva značajke turističkog kompleksa, ne samo za građane Koprivnice, već i šire regije. Prve vikendice su nikle uz sjevernu obalu 1961. godine, a sagradili su ih bjelovarske obitelji Malek, Suhanek, Vrhovnik i Ivezic. Već slijedeće godine pokraj ovih postojećih grade bjelovarske obitelji Hrub i Pavljak dvojni objekt. Iste 1962. godine niknula su i prva sindikalna odmarališta bjelovarskih poduzeća »Struja«, »Elektra«, »Prosvjeta« i »Granap« te dvojne vikendice obitelji Durbek i Halauš. To su većinom bila odmarališta manjeg formata.¹⁹

Novinarica »Bjelovarskog lista« sredinom 1965. opisuje Šodericu nakon što se pridružila grupi Bjelovarčana koji su krenuli na vikend i kupanje: »Kada smo stigli do posljednje stanice Botovo, i kada nas je vlak odveo skoro do samog jezera, bili smo ugodno iznenađeni. To više nije ona Šoderica od prije nekoliko godina, obrasla trskom i sa par baraka. To je čitavo jedno naselje, šaroliko po izgledu, a raznoliko po sastavu. Prošli smo pokraj tih kuća i kućica koje su nikle i još uvijek niču kao gljive poslije kiše. Svih mogućih boja i oblika, od raznovrsnog građevnog materijala, okružene cvijećem i zelenilom daju ovom izletištu poseban draž i pečat.«²⁰ Čini se da je ideja o gradnji prve vikendice na Šoderici pala u kolektivu poduzeća »Granap«. Naime, prema Svetozaru Cvijanoviću i Antunu Halaušu, tada djelatnicima »Granap-a« u njihovom krugu došlo je do realizacije izgradnje jedne vikendice kojom bi se »svi koristili«, odnosno radnici kolektiva »Granap«. Međutim, nakon njihove inicijative i gradnje, graditi su počeli i mnogi pojedinci iz Bjelovara svoje vikendice. »Nikle su prve vikendice od prešane trske, male i skromne, a zatim sve veće, ljepše i dotjeranije.«²¹ Tada Šoderica već poprma značajke turističko-rekreativnog kompleksa.

Uskoro zatim njima se pridružuje i tadašnja »bjelovarska elita« poput obitelji političkih rukovodioca Cvjetičanin i Galjer, te poznati bjelovarski liječnici i profesori, dr. Končar, dr. Berghoffer, prof. Vusić, prof. Opitz, prof. Gregorić i ostali. Taj dio naselja gdje je bilo najviše prosvjetnih djelatnika iz Bjelovara popularno se zvao: »Profesorsko naselje«. Nastavnica Nevenka Vusić 1965. godine priča: »Volim ovu tišinu i vodu koja nam dopire do same kućice. Nitko ne prolazi, jer se dalje i ne može, i naravno, nema prometa. Jedino čemu mogu prigovarati je nedostatak pitke vode, po koju idemo čak na stanicu u Botovo«. Među njima bili su i neki poznati bjelovarski rukometaši koji su upoznali Šodericu iz svojih treninga na njoj. Jedan od njih rukometaš ORK »Partizan« Ivan Đuranec ovako je u intervju objasnio novinaru: »Pogodno je, jer je jeftino, blizu i dobro. Za sada još opskrba nije naročita, jer nas je premalo, pa poljoprivrednici ne dolaze sa svojim proizvodima.« Na kraju razgovora sa »Bjelovarčanima na Šoderici« novinarka »Bjelovarskog lista« zaključuje: »Šoderica više nije ono što je bila. Dobila je čvrste

¹⁷ Svjedočenje Veljka Vrhovnika (2015).

¹⁸ Goran, ŠAFAREK, *Šoderica – podravsko more*, Stanek, Varaždin, 2014., 74.

¹⁹ Život bjelovarskih vikendasa na Šoderici, *Zvono*, 1. VII. 2013. <http://www.zvono.eu/portal/na-sva-zvona/vijesti/5601-zivot-bjelovarskih-vikendasa-na-soderici> (pristup 2. III. 2016.)

²⁰ Šoderica – izletišta, ljetovališta, rekreacioni objekt, *Bjelovarski list*, br. 29., 15. VII. 1965., 5.

²¹ Isto.

konture, razvija se iz dana u dan i traži svoje mjesto na turističkoj karti.«²² Tako je nastalo prvo jezgro turističkih vikendica na Šoderici. Od tada pa sve do danas »Bjelovarci« trajno ljetuju na Šoderici.

* * *

PRILOG 1. (SJEĆANJA VELJKA VRHOVNIKA)

ŠODERICA – RANA SJEĆANJA od 1956. do 1964.

Bio je ljetni raspust i jednog lijepog jutra negdje 1956. ili 1957. tata me je obradovao rekavši mi da idemo na kupanje i posjet njegovim prijateljima na »Podravsko more«. Nisam imao pojma da Podravina ima more i naravno da sam jedva čekao da vidim to Podravsko more. Moram reći da sam ja, za razliku od većine mojih vršnjaka, u to vrijeme imao itekako predodžbu o moru jer sam do tada ljeta provodio kod tatine braće koja su živjela u Rijeci.

Slijedeće jutro sjeli smo na motocikl (u to vrijeme rijetki su imali motocikl, a još rjeđe automobil) i nakon nekih dva sata putovanja po prašnjavom i makadamu i kroz kukuruze ugledao sam »more«. Ogromna plava površina djelovala je zaista očaravajuće. Obala obraštena u trsku višu od čovjeka, a na jednom mjestu raskrčenom od trske, tik uz obalu, ugledao sam nekoliko šatora sa logorskom vatrom u sredini. Pogled koji i danas pamtim.

Dočekalo me veselo društvo u kupaćim kostima, muškarci i žene vršnjaci mojih roditelja i hrpa dječurlije od sedam ili osam godina, mojih vršnjaka. Bili su to Maleki, Suhaneki, Hrubiji, Durbeki, obitelj Zorec, Štefica Kralj i još neki koje nisam zapamtio jer su slijedećim godinama prestali dolaziti.

Nakon brzinskog upoznavanja i cjelodnevnog kupanja (znao sam plivati pa sam imao privilegiju kupati se sa ostalim vršnjacima za razliku od neplivača koji su imali kolektivnu zabranu cjelokupnog »logora«²³ kupanja bez nadzora odraslih) slijedilo je upoznavanje susjedstva. Naime nekih pedesetak metara uz obalu nalazio se još jedan »logor«. Tu sam poznao »dečke« za koje su mi rekli da su to »bjelovarski rukometaši«. Bio sam premlad da bi zapamtio tada sva imena, ali neki su ostali vjerni Šoderici i danas pa se unaprijed ispričavam ako ću nekoga iz tog razloga izostaviti. Dakle bili su to: braća Zlatko (Beli) i Marijan (Kesa) Pavljak, Mladen Tribusson (Rigo), Dragutin Čuković (Čuksa), Petar Rajčević, Turković (Žila), ...

Večer je započela nesnosnom najezdom komaraca, a tada jedina obrana od njih je bilo paljenje logorske vatre što je za nas djecu bio poseban događaj.²⁴ Mi djeca branili smo se od komaraca na poseban način. Kako je trske bilo u izobilju otkinuli bi bat od trske namočili ga u obično jestivo ulje i zapalili na logorskoj vatri. Tinjanjem njega razvijao se dim čudna mirisa koji je koliko toliko odbijao komarce, a nama klincima omogućavao da mahanjem bata rastjerujemo komarce i koliko toliko slobodno se krećemo. To je bilo vrijeme kada su odrasli prepričavali svoje ribičke događaje, a ribe je tada bilo u izobilju i događaje nije trebalo izmišljati. Dokazi o istinitosti ovih događaja uglavnom su završavali pred nekoliko sati za zajedničkim ručkom, jer se hrana spremala zajednički. Naravno da nije bilo struje pa tako ni frižidera u kojima bi hrana čuvala. Nije bilo ni plinskih kuhala pa se kuhalo na logorskoj vatri, a nešto sitnije npr. kava na benzinskom kuhlalu, dok se hrana čuvala u jamama iskopenim uz šator u kojima je ipak bila nešto niža temperatura. Jedan baterijski radioprijemnik bio je jedina veza sa svijetom. Tada sam i saznao da su bjelovarski ribiči još prije II svjetskog rata otkrili Šodericu jer su biciklima iz Bjelovara išli na obližnju Dravu u ribolov.

Kada je došlo vrijeme za spavanje, mi djeca smo spavali u jednoj kućici nedaleko od logora za disciplinu su bile zadužene tada još neudate djevojke, Ivanka Hruby, Matuš

²² Isto

²³ Tako smo zvali vjerojatno pod uticajem pročitanih stripova i gledanja »kaubojava« u kinima

²⁴ I dana kada imam svoju djecu pa i unuku žalim što svojoj djeci nisam nikada uspio dočarati taj ugođaj u divljini na jezeru i uz logorsku vatru

Slijedeće jutro i cijeli slijedeći dan prošao je u trenu, a pred večer vratili smo se kući. Rezultat ovog kratkog izleta je bio da su se moji roditelji već slijedeće ljeto priključili ovom društvu uz još obitelji Ivezić i Mrše, a ta logorska idila je potrajala sve do 1961. godine kada je nikla i prva privatna vikendica na Šoderici, doduše na suprotnoj obali, a koju su sagradile obitelji Malek, Suhanek, Vrhovnik i Ivezić. Već slijedeće godine pokraj ove postojeće su sagradile obitelji Hrub i Pavljak dvojni objekat. Te 1962. godine niknula su i prva sindikalna odmarališta, poduzeća »Struja« , »Elektra«, »Prosvjeta« i »Granap«²⁵ te dvojne vikendice obitelji Durbek i Halauš i obitelji Tribusson i Galjer.

Šoderica je otkrivena te su u slijedećih nekoliko godina bjelovarčani definitivno zauzeli najatraktivnije pozicije uz samo jezero. Slijedili su i ostali bjelovarčani: Antolić, Mlakar, Herceg, Cvijanović, Kičanović, Lukić, Novačić, Matijević, Felcer, Mardetko, Čuković, Pohajda, Holik a na nedalekoj lokaciji poznati bjelovarski liječnici i profesori, dr. Končar, dr. Berghoffer, , prof. Vusić, prof. Opitz, prof. Gregorić.

SUMMARY

Based on the literature, newspapers and the memories of Bjelovar vacationers who first had built their weekend cottages on the lake, the author sheds light on the early tourism of Lake Šoderica in late 1950s and early 1960s. The paper shows that it was the Bjelovar people (enough distance from their home town to enjoy getaway weekends on the lake, yet not close enough to spend longer time here) who had initiated the building of the first weekend cottages on Lake Šoderica, thus stimulating the tourism momentum of this place.

²⁵ Struja – današnji Elektrometal; »Prosvjeta« – štamparija; »Granap« – Univerzal